

pretaties, van signalen. De les die Thoreau leert, is dat zijn vlucht in de bossen hem niet van zijn eigen verwarring bevrijdt. Hij zal daar geen lichting vinden als hij de voorwaarden daarvoor niet in zichzelf ontdekt. Hij zal zijn eigen lichting moeten creëren, ook in de jungle van de steden. Zoals men vroeger lichten gekapt heeft in de bossen van de eerste natuur om verstikking van het jonge groen te voorkomen, moet men nu vermoedelijk lichten in de kunstmatige natuur weten te kappen. Dit lijkt een noodzaak indien we de nieuwe generatie echt een kans willen geven. Over de leefbaarheid in het hier en nu beslist niet alleen de structuur van het geheel, maar ook de enkeling. Het is de taak van de enkeling lichten te kappen teneinde de eigenzinnigheid van het individu tegenover de verpletterende kracht van het geheel te bewaken.

Dit zal ons ook toelaten een andere verhouding tussen het kind en de volwassene te ontwikkelen, één waarbij het kind niet langer beschouwd wordt als een ongevormd en onaf subject dat voortdurend ‘in ontwikkeling’ is, maar als een vorm van subjectiviteit op zichzelf. De aanzet tot een mogelijke andere verhouding werd daarbij reeds geïnitieerd door Rousseau. Hij was één van de eersten die gewezen heeft op het belang van een voortdurend herevalueren van kindzijn en vooral op de betekenissen hiervan voor het zichzelf verstaan van de volwassene. Rousseau raakte evenwel niet voorbij de presentatie van het kind als een profetische en utopische figuur. Freud en vooral Jung zouden, hierop voortbouwend, uiteindelijk komen tot de voorstelling van het subject in voortdurende wording, waarbij de verhoudingen tussen kinderen en volwassenen op een continuüm worden gesitueerd. Binnen dit denken krijgen we uitdrukkelijk een soort van volwassen subjectiviteit die mee vorm krijgt vanuit de subjectiviteit van het kind. De ontwikkeling van het kind kan beschouwd worden als het construeren van grenzen, zowel binnen zichzelf als binnen de relatie met de ander. De volwassene die de taak op zich neemt om op basis van ervaringen en overtuigingen deze grenzen voortdurend te herdenken, plaatst zichzelf in de positie van het kind. Hij is bereid om de wereld en de andere niet als volledig gekend, maar als in beweging zijnde te benaderen. We moeten voorbij onze conservatieve kijk op kindzijn en volwassen zijn. Het zo sterk tegenover elkaar plaatsen van het kind en de volwassene houdt immers alleen maar de reproductie van het klassieke volwassen subject in stand. Onze samenleving van vandaag heeft evenwel niet zozeer reproductie, maar transformatie en provocatie.

